

Wskazówki do rozmów specjalistów z rodzicami małego dziecka z niepełnosprawnością objętego wczesnym wspomaganem rozwoju dziecka (WWRD)

W kontaktach z rodzicami specjalista z zespołu WWR może spotkać się z różnymi formami niechęci i oporu wobec współpracy. W ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka z niepełnosprawnością specjalista organizując różne spotkania i rozmowy z rodzicem może zetknąć się z jego trudnymi zachowaniami. Podczas wystąpienia takich zachowań ze strony rodzica specjalista może wpaść w różne psychologiczne pułapki i angażuje się wtedy w interpersonalne zmagania z rodzicami, natomiast traci z pola widzenia cel, który jest prawdziwym powodem spotkania. Wskazówki zawarte poniżej mają pomóc specjalistom w rozpoznawaniu trudnych zachowań rodzica i prowadzić z nim rozmowę w taki sposób, aby była ona zogniskowana na celu spotkania.

Trudne zachowanie rodzica	Pułapka, w którą może wpaść specjalista	Sposoby radzenia sobie danym zachowaniem
Roszczeniowość, oczekiwanie recept	<p>Pułapka dobrych rad – polega na dawaniu rodzicowi gotowych recept i rozwiązań, co skutkuje przerzuceniem przez niego całej odpowiedzialności za rozwiązanie problemu na specjalistę. Im więcej rad daje specjalista, tym bardziej podtrzymuje zależność i roszczenia rodzica.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Warto postawić rodzicowi jasne granice; dbaj o swój czas prywatny, nie pozwalaj dzwonić do siebie do domu, precyzyjnie określaj czas spotkań. - Unikaj dawania rad – co nie znaczy, że masz rezygnować z zaangażowania. - W rozmowach skupiaj się na wspólnym rozwiązywaniu problemu, zawsze pytaj rodzica, jak dotychczas próbował sobie radzić z danym problemem, czy nowe rozwiązanie jest możliwe do przyjęcia, jak wyobraża sobie wprowadzenie go w życie itp. To rodzic powinien myśleć najwięcej, ty powinieneś być jedynie pomocnikiem w tym myśleniu. Pamiętaj, że niezaspokajanie wymagań rodzica może sprawić, iż łatwiej się będzie irytował; - Bez gniewu czy zniecierpliwienia ogranicz żądania rodzica, mów wprost, co możesz, a czego nie możesz zrobić i nie zrobisz; - Traktuj z dystansem pozytywne opinie na twój temat wypowiediane przez rodzica. Pamiętaj, że stara się on dopasować swoje wypowiedzi do tego, co jego zdaniem chciałbyś usłyszeć.

<p>Manifestacja poczucia wyższości</p>	<p>Pułapka urazy – polega na chęci upokorzenia kogoś, przez kogo poczuliśmy się upokorzeni. Ponieważ rozmawiając z rodzicem pełnym poczucia wyższości, łatwo poczuć się mało wartościowym lub zirytowanym, specjalista może mieć ochotę dewaluować osobę rodzica („poczułem się urażony – teraz ja urażę jego”).</p> <p>Pułapka uwiedzenia – polega na uleganiu czarowi rodzica z poczuciem wyższości. Specjalista czuje się wybrany przez nadzwyczajnego rodzica i zamiast zajmować się problemem, prowadzi wciągającą konwersację.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Traktuj rodzica z szacunkiem, nie pozwalaj sobie na aluzyjne dewaluacje, nawet jeśli wyczuwasz taki klimat w jego wypowiedziach. - Odnajdź w sobie pokłady cierpliwości, by przyjąć jego manifestację. Docerń go. - Gdy musisz się przeciwstawić rodzicowi, odwołuj się do swojej wiedzy (podawaj konkretne dane, fakty, powołuj się na źródła) i uczuć (stosuj komunikat „ja”). - Nie daj się zwieść komplementom. - Ponawiaj komunikaty o swoich uczuciach – np. „To interesująca rozmowa, ale martwi mnie, że mogę nie zdążyć przekazać pani/panu tego, co zaplanowałam), ponieważ rodzic z poczuciem wyższości zaprzętnięty budowaniem swojego wizerunku, ma kłopoty z dostrzeganiem uczuć i potrzeb innych ludzi.
<p>Nadmierna emocjonalność, płacz, dramatyzowanie</p>	<p>Pułapka emocjonalnego odcięcia – polega na całkowitym odrzuceniu uczuć przeżywanych przez rodzica. Powodować to będzie u niego poczucie niezrozumienia i nasili dramatyzowanie.</p> <p>Pułapka indukcji emocjonalnej – polega na braku odpowiedniego dystansu do przeżyć rodzica (jego emocje udzielają się specjaliście). Sytuacja taka zakłóca zdolność specjalisty do rzeczowego osądu sytuacji.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Okaż życzliwe zainteresowanie rodzicowi. - Nie ulegaj emocjonalnym stanom rodzica. Nie pozwól też, aby górę wzięły twoje własne uczucia wywołane zachowaniem rodzica (np. złość). - W rozmowie z rodzicem postaraj się utrzymać równowagę między wyrażaniem przez niego emocji (np. poprzez płacz) a spokojną i rzeczową oceną rzeczywistości. - Dopytuj o wyobrażenia rodzica stojące za ogólnikowymi emocjonalnymi ocenami. - Pozwól rodzicowi na wygadanie się, ale przywracaj rzeczom właściwą miarę poprzez mówienie o faktach i zestawianie ich z wyolbrzymionymi wyobrażeniami. - Chwal i wyrażaj zrozumienie dla każdego zaangażowania rodzica w sprawę dziecka.

		<ul style="list-style-type: none"> - W przypadku rozpaczy rodzica przypominaj mu o pozytywnych aspektach jego doświadczenia: wskaż dodatnie cechy jego dziecka, odwołaj się do pozytywnych umiejętności, przypomnij choćby najmniejsze sukcesy.
<p>Nadmierna kontrola, podważanie kompetencji specjalisty</p>	<p>Pułapka walki o władzę (kontrolę) – rozmowy z rodzicem są zdominowane przez kwestię: kto kogo kontroluje i kto przez kogo jest kontrolowany. Specjalista próbuje nie dopuścić do kontroli nad sobą przez kontrolowanie rodzica.</p> <p>Pułapka ucieczki przed kontrolą – polega na unikaniu rodzica, ale im bardziej specjalista ucieka, tym bardziej rodzic czuje potrzebę, żeby go skontrolować.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Wyrażaj uznanie i zrozumienie dla zaangażowania rodzica w sprawy dziecka. - Jeśli to możliwe, włączaj go jak najczęściej w procesy podejmowania decyzji związanych z jego dzieckiem. - Przyzwalaj mu na inicjatywę. Zachęcaj do brania odpowiedzialności za różne pomysły i inicjatywy związane z ulepszaniem organizacji życia jego dziecka. - Informuj go wyczerpująco o zauważalnych postępach dziecka, ale zracjonalizuj sposoby udzielania tych informacji. Wprowadź rozsądne zasady kontaktów i trzymaj się ich. - Zdobądź się na cierpliwość i wyrozumiałość. Jeśli wysłuchasz rodzica i przyjmiesz do wiadomości jego uwagi, może go to usatysfakcjonować. - Zachowaj tolerancję, dystans i poczucie humoru wobec przejawów kontrolowania ciebie.
<p>Podejrzliwość, nieufność wobec specjalisty i zespołu WWR</p>	<p>Pułapka usprawiedliwień – polega na tym, że im bardziej specjalista usprawiedliwia się, tym bardziej staje się podejrzany dla rodzica.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Traktuj rodzica życzliwie i uprzejmie, ale bez uległości. To sprzyja budowaniu atmosfery zaufania i ograniczeniu podejrzeń. - Informuj o faktach- to pozwala nieco zmniejszyć podejrzliwość. - Przyjmuj do wiadomości zastrzeżenia, podejrzenia i uprzedzenia rodzica, ale nie potwierdzaj ich, nie próbuj się też tłumaczyć czy usprawiedliwiać. - Nie staraj się przeforsować swojego stanowiska za wszelką cenę. Wycofuj się z dyskusji, która wydaje ci się bezowocna. - Uważaj z poczuciem humoru – może być odczytane jako lekceważenie. - Zapewnij rodzica o swoim zaangażowaniu na rzecz dziecka, nawet jeśli czujesz się niesprawiedliwie potraktowany.
<p>Wycofanie, brak kontaktu,</p>	<p>Pułapka rezygnacji z kontaktu polega na – zaniechaniu prób nawiązania kontaktu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Uszanuj prawo rodzica do wycofania się, zachowania dystansu. - Próby zmniejszenia dystansu po wycofaniu rodzica podejmuj stopniowo z

<p>nieobecność na uzgodnionych wcześniej spotkaniach</p>	<p>z rodzicem. Może spowodować, że dystans rodzic – specjalista będzie się powiększał.</p> <p>Pułapka narzucania kontaktu – polega na wywieraniu na rodzica presji kontaktu. Ten sposób postępowania może go spłoszyć i zniechęcić.</p>	<p>wielką uwagę.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Spróbuj nawiązywać z nim kontakt w sytuacjach, w których nie jest narażony na społeczną ekspozycję i ocenę (np. w obecności całego zespołu). - Zwracaj uwagę na wszystkie oznaki nawet słabego zaangażowania. - Nie zapominaj o uśmiechu. Okazuj tak dużo życzliwości, jak tylko możliwe. Nie spodziewaj się wzajemności – zwłaszcza na początku współpracy. - Postaraj się zrozumieć przyczyny, z powodu których rodzic się wycofuje. - Motywuj rodzica do współpracy.
<p>Agresja, awantura</p>	<p>Pułapka lęku – polega na uleganiu rodzicowi na skutek własnych obaw, tłumaczeniu się przed nim, próbach brania winy na siebie. Zachowania te zazwyczaj eskalują agresję.</p> <p>Pułapka złości – to uleganie emocjom i wchodzenie w słowne potyczki lub kłótnie z rodzicem. Prowadzi to zazwyczaj do otwartej kłótni.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Narzuć jasne reguły rozmowy: „Nie będę z panią/panem rozmawiać w taki sposób”; „Jeżeli Pani/pan nie przestanie krzyczeć, wyjdę albo wyproszę panią/pana”; „Widzę, że jest pani/pan zdenerwowany. Chętnie panią/pana wysłucham, jeśli nie będzie pani/pan używać obraźliwych słów”. - Nie pozwól się obrażać. Jeśli rodzic nie przerywa awantury, zakończ kontakt z nim (wyproś go lub sam wyjdź). - Unikaj otwartej konfrontacji, agresywnego tonu. - Bądź zdecydowany, stanowczy, nie okazuj lęku. - Jeżeli czujesz lęk, przejdź w miejsce, gdzie są inni specjaliści lub rodzice. Nie zawahaj się poprosić o pomoc, gdy poczujesz się zagrożony. - Nie chowaj urazy. Jeśli rodzic ochłonie, postaraj zająć się problemem, a nie waszą relacją. - Nie licz, że uda się go wychować lub wzbudzić w nim poczucie winy za jego złe zachowanie.
<p>Opór, niechęć do kontaktów, łamanie umów</p>	<p>Pułapka poczucia winy – polega na tym, że to specjalista zaczyna się czuć winny z powodu złości, jaką odczuwa wobec stawiającego opór rodzica. Unika wtedy postawienia rodzicowi jasnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Jasno i precyzyjnie formułuj swoje oczekiwania. Dbaj, by umowy między tobą a rodzicem były szczegółowe. To wam obojgu ułatwi sprawę. - Gdy czujesz narastającą irytację, zastanów się, czy rodzic ma powody do złości na ciebie i usiłuje nieświadomie wzbudzić w tobie nieprzyjemne uczucia. Zainicjuj z nim rozmowę na temat tego, czy ma do ciebie o coś żal,

	<p>wymagań i czuje, że coraz bardziej narasta w nim irytacja. Może mieć ochotę na słowną krytykę, ale rodzic opierający się często się broni przed przyjęciem jakichkolwiek informacji zwrotnych, wyrażając gwałtowną skruchę, co z kolei pogłębia u specjalisty poczucie winy za złość.</p>	<p>czy coś go zdenerwowało.</p> <ul style="list-style-type: none">- Uodpornij się na wyrażaną manifestacyjnie skruchę – nie poddawaj się poczuciu winy. Nie odrzucaj skruchy rodzica, ale nie traktuj jej jako usprawiedliwienia. Spokojnie odwołuj się do wzajemnych zobowiązań.- Nie atakuj rodzica. Jeśli ktoś szczególnie cię złości, porozmawiaj o tym np. z kolegą z zespołu i postaraj się zrozumieć przyczynę swojej irytacji.
--	--	---

Oprac. Jolanta Rafał-Łuniewska WSPE ORE